

2644

Spanning

Spanning

Det finns onda andeväsen som kallas gaster. Det är o-
gudaktiga människor som irra omkring och gör folk ont. I
allmänhet får man ej se dem, men det kan också hända någon
gång. Det är väl nog av att de irra omkring och gör folk ont,
så att man behöver inte se dem. Men jag har en gång i alla
fall sett en gast, och det var gamle överstelöjtnant Rib-
bing på Riddesberg. Det gick till så, att jag en kväll kom
från Tenhult och skulle in till Jönköping. När jag så kom
fram emot Riddesbergs allé fick jag syn på en man, som stod
där vid allén, och när jag kom närmare växte han och växte
och till slut räckte han ända upp till himmelem och sen för-

svann han. Det var en gast. Huru jag vet, att det var ö-
verstelöjtnant Ribbing ^{på/} Riddesberg? Jo, det ska jag sä-
ga honom, att det kunde inte vara någon annan, förr han
var en farligt ogudaktig människa. Nej, så sant som det
finns en himmel och ett hälvete, så finns det också gästar
som vill göra människorna ont.

Jag brukar spanna folk, när de blivit gastakramade.
När de blivit gastakramade frysa och huttra de och få feber.
Hur det går till när jag spannar? Jo, det skall jag visa
honom. Räck hit handen så skall jag spanna honom.

/ Uppteckn. lägger sin högra hand i Petersons vänstra
och uppmanas att sträcka ut armen så att den blir fullstän-
digt rak. Peterson spottar en gång på sin högra hand och
mäter med början från uppteckn. långfingerspets uppåt armen

upp det tredubbla avståndet mellan sin tumme och sitt långfinger. Sedan får uppteckn. sätta ett finger till märke på detta ställe. Därefter spottar Petersson på sin högra hand igen - denna gång två gånger - och mäter på precis samma sätt igen. Så spottar han tre gånger och mäter igen. Varje gång kommer han till samma ställe./

Ja, där ser han att han inte är gastakramad för jag kommer till samma ställe varje gång. Hade han varit gastakramad hade jag de andra gångerna inte kommit så långt som den första, det kan han vara säker på. Det skulle ha skiljt flere tum mellan den första och den sista gången. Hur det kommer sig, att man inte kommer så långt de andra gångerna? Jo, när en människa är gastakramad och man skall spanna honom, så gör det likasom ont i ~~fingerarna~~

~~på~~ handen på en och i armen, så att en kan inte räta ut fingrarna hur man än försöker. Ja, det är därför som jag inte kommer så långt.

Ja, så ska jag säga honom hur han skall göra sen, när jag spannat honom. Han ska ta tre tändstickor så här och tända dem alla på en gång och föra dem tre gånger avit, förstår han, runt ansiktet, och så skall han lukta så här på dem för var gång han för dem runt ansiktet. Och sen skall han slänga ut tändstickorna och säga: "Ut med dig fasan!"

Jag har spannat åtminstone femtio personer här i Tenhult. Och det hjälper lika sannt som det finns en himmel och ett hälvete, och det finns det ju, det vet väl han som är prästson.

En gång kom jag till en gammal kvinna här i Tenhult

för att sälja kött. Hon låg då sjuk och jag sade till henne: "Vill du att jag skall spanna dig?" "Nej, det hjälper inte", sade hon. Men jag fick i alla fall spanna henne. Och när jag sedan skulle gå, sade jag till henne att hon kunde gå till mig på eftermiddagen. Och det må han tro, att på eftermiddagen kom också gumman till mig. Hon var då frisk och kry. Det tar ungefär tre till fyra timmar innan de bli friska.

En dag när jag skulle fara till stan med kött var min gumma inte frisk och jag sade till henne: "Låt mig spanna dig innan jag far". "Asch, vad hjälper det!" sade hon. "Men låt mig ändå göra det", sade jag och hon lät mig då göra det. När jag sedan på eftermiddagen kom hem från staden igen var hon kry.

2644

Slakt

Slakt

Tjuramesen använde de förr till klatschpiskor. DE torkade mesen så att den blev styv och hade den till skaft. De hade också tjuramesen till att slåss med. De stoppade en blykula i änden.

När de förr i tiden slaktade, skulle de bita i köttet, när det ryckte i det efter slakten, så slapp de att bliva gastakramade, och det gäller ännu för gaster finns det än i dag.

2644

Svavelstickor

Svavelstickor

För att skydda sig mot att bliva gastakramad, skall man alltid bära tre svavelstickor i västafickan. Se här har jag dem i fickan - jag bär dem alltid på mig. Och om Hagberg följer med in och tittar, ska han få se att jag har tre svavelsticor i varenda väst och jag har väl åtminstone tio västar.

2644

Tidsbild från Tenhult
på 1870 talet.

Tidsbild från Tenhult
på 1870 talet.

När jag var liten pojke fanns inte alla dessa ställen som finns nu, nej de flesta av dem har byggts upp på senare tid. Det fanns på den tiden bara ett par småställen och sen var det bondgårdar resten. Där handlande Sjöstrand nu har sin affär t. ex. var då åker och äng. Det fanns då för tiden bara en liten affär i Tenhult och det var en liten stuga där de sålde socker, salt och snus. Sedermera satte riksdagsmannen också upp med en liten affär.

2644

2

Nu skall jag berätta vad vi pojkar hade för oss, när vi kommo tillsammans. Vi var ett gäng på några stycken i åldern tio till femton år. Självt var jag tolv och ledaren för oss var femton. Han var den äldste. Vi brukade gå till riksdagsmannen och tigga kaksocker. Och det brukade vi också få av honom, ty det var en hygglig karl. Och nu skall Hagberg få höra vad vi hade sockret till!

På Sjöberg fanns på den tiden ett bränneri. Och de hade där minst femtio par oxar, som de fodrade med dranken så att de blevo så feta, att det nu för tiden inte finns så fina oxar. Och av dranken blevo de så fulla, att de stodo och raglade som fullehundar.

Brännvinet tappade de på stora tunnor som väl rymde bortåt tusen liter. När de tömt en sådan tunna, så kunde det

flyta hop på bottnen ett par stop brännvin, och vi pojkar tog och välvde tunnorna upp och ner, tog ut tappan och satte ett stop under. På det sättet skaffade vi oss mycket brännvin, ska jag säga.

Sen gick vi med brännvinet och med baksockret, som vi hade fått av riksdagsmannen till en gumma här i Tenhult, och hon bryggde det åt oss, så att det blev likasom punsch av det. Och sen sö^v vi oss så fulla, att vi inte kunde gå.

Ja, vi började allt tidigt. Det var andra tider då.